

Nr 41.

Ankom till riksdagens kansli den 15 maj 1915 kl. 8 f. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om eftergift vid krig eller krigsfara från vissa bestämmelser om arbetstid för minderåriga och kvinnor.

Närvarande: herrar Lindhagen, af Ekenstam, Trana, Stårner, Knut Larsson *), Lars Olsson, greve Spens, Dahl, Pettersson i Södertälje *), Lindqvist i Stockholm, Pettersson i Bjälbo, Westman, Lindley i Söderhamn, Zelahn och Rehn.

*) Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Genom en den 27 april 1915 dagtecknad proposition, nr 174, vilken blivit hänvisad till lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen att antaga följande

»Förslag

till

Lag

om eftergift vid krig eller krigsfara från vissa bestämmelser om arbetstid för minderåriga och kvinnor.

Härigenom förordnas som följer:

Beträffande företag, som avse tillverkning eller beredning av förnödenheter för rikets försvar, må Konungen vid krig eller krigsfara, i
Bihang till riksdagens protokoll 1915. 9 saml. 34 häft. (Nr 41.)

den mån så finnes av behovet oundgängligen påkallat, meddela eftergift från bestämmelserna i 13 § av lagen den 29 juni 1912 om arbetarskydd, utöver vad enligt 16 § i samma lag är medgivet, samt från stadgandena i 1 § av lagen den 20 november 1909 angående förbud mot kvinnors användande till arbete nattetid i vissa industriella företag, utöver vad enligt 4 § i samma lag är medgivet.

Denna lag träder i kraft från och med dagen efter den, då densamma enligt därå meddelad uppgift från trycket utkommit i Svensk författningssamling, och gäller till och med den 29 februari 1916. Av Konungen jämlikt denna lag meddelad eftergift må ej äga tillämpning längre än till och med sistnämnda dag.»

Beträffande de skäl, som ligga till grund för ifrågavarande proposition, hänvisar utskottet till de vid densamma fogade utdrag av statsrådsprotokollet.

Utskottets
yttrande.

De förbud mot kvinnors och minderårigas användning i nattarbete och i samband därmed meddelade bestämmelser, varå förevarande lagförslag har avseende, synas utskottet vara av den stora betydelse för folkhälsan och det uppväxande släktets välfärd, att eftergifter från densamma icke utan synnerligen vägande skäl böra medgivas. Emellertid lär det vara nödvändigt att möjlighet finnes att för vissa utomordentliga undantagsfall göra dylika eftergifter, vilket även av gällande lagstiftning i ämnet förutsetts. Sålunda har Kungl. Maj:t tillerkänts dispensrätt från förbudet mot kvinnors användande till nattarbete beträffande företag, avseende förarbetande av varor, som äro underkastade hastig försämring, ävensom från bestämmelserna rörande minderårigas arbete i lagen om arbetarskydd i fråga om visst arbete, som av tekniska skäl måste oavbrutet fortgå såväl natt som dag eller tidvis forceras. Vidare kan vederbörande myndighet medgiva eftergifter från ifrågavarande bestämmelser, då natur- eller olyckshändelse avbrutit arbetets regelbundna gång. En utsträckning av Konungens rätt att meddela dispens från ifrågavarande bestämmelser till de fall, förevarande proposition avser, synes vara ej mindre befogat. I likhet med föredragande departementschefen anser utskottet, att det givetvis under nuvarande kritiska för-

hållanden är av vikt, att statens ammunitionstillverkning kan bedrivas i den omfattning, som av militära hänsyn finnes nödig, samt ej mindre att utrustningspersedlar och sjukvårdsartiklar för arméns och marinens behov kunna tillverkas och beredas i tillräcklig mängd. Såsom arméförvaltningen påpekat och jämväl socialstyrelsen vitsordat, lärer det för tillgodoseende av nämnda syfte vara nödvändigt att vid ammunitionsfabrikerna till arbete nattetid använda även kvinnor och minderåriga. Och liknande behov lärer, enligt vad socialstyrelsen framhållit, kunna komma att göra sig gällande även för framställande av andra förnödenheter, som erfordras för rikets försvar.

Utskottet vill även påpeka, att föreliggande lagförslag avfattats på ett sätt, som avser att bereda säkerhet för att den ifrågasatta dispensrätten icke kommer till användning i större utsträckning än som påfordras med hänsyn till förhandenvarande förhållanden. De föreslagna bestämmelserna skola nämligen äga allenast provisorisk giltighet samt blott få tillämpas vid krig eller krigsfara, i den mån så finnes av behovet *oundgängligen* påkallat.

Såsom en ytterligare omständighet, vilken synes utskottet ägnad att minska betänkligheterna mot förslaget, vill utskottet slutligen framhålla, att departementschefen ställt i utsikt, att vid meddelande av eftergift i förevarande hänseende skall tillses, att de olägenheter, som ur synpunkten av arbetarskyddets tillgodoseende därav kunna föranledas, i största möjliga mån förekommas eller undanröjas.

På grund av vad sålunda anförts, får utskottet, som vid behandling av förevarande ärende i övrigt icke funnit skäl till erinran, hemställa,

att det i förevarande proposition innefattade lagförslag måtte av riksdagen bifallas.

Stockholm den 14 maj 1915.

På lagutskottets vägnar:

CARL LINDHAGEN.

Särskilt yttrande

av herr *Lindhagen*, som beträffande utskottets motivering velat för sin del göra följande tillägg:

»Den ifrågavarande propositionen avser att lägga ett ytterligare undantag från den kvinliga nattarbetslagen till dem, som redan gälla. Det har befunnits och befinnes fortfarande oundgängligt att till förmån för industrien, råvaran och andra yttre förhållanden modifiera lagen. Detta föranleder mig att i detta sammanhang erinra även om en annan behövlig modifikation nämligen om möjlighet att för särskilda fall giva dispens även för de arbetande kvinnornas egen skull. Om en undantagsbestämmelse i sådant syfte väcktes senast år 1913 i andra kammaren en motion (nr 92). Men en sådan lika viktig hänsyn äro statsmakterna ej sinnade att tillmötesgå. Såsom skäl däremot anfördes också, att Bernerkonventionen om det kvinliga nattarbetet utgjorde hinder för svenska statsmakterna att under dess giltighetstid fatta det ifrågasatta beslutet. För detta fall däremot anses såsom vi finna denna konvention ej hindra en utvidgning av undantagen ensidigt för Sverige.»